

δὲ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ 36 ὥρας, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐπανήλθεν εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Ταυτοχρόνως παρατηρήθη λαμπρὸν βόρειον σέλας, φοβερά· δὲ θύελλαι ἐμαίνοντο καθ' ἅπασας τὰς βορείους πολιτείας ἐνῶ ἐν Νέξ Σκωτίᾳ ἀληθῆς ἐνέσκηψε τυφών. Σχέσις τοιούτων φαινομένων, οἷα τὰ ἀναφερόμενα, δὲν ἀποδείχθη ἀπολύτως ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, γεγονόσ ἐστιν ὅμως ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐπέρχονται ταυτοχρόνως, τοῦτο δὲ φυσικῶς συνεπάγεται τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὑπάρχει ποιὸς τις μετ' ἀλλήλων σύνδεσμος. "Ανευ δὲ δεδικαιολογημένης ἀμφιβολίας φρονεῖται ὅτι μεγάλη τις ἔκρηξις ἐν τῷ ἡλίῳ εἶναι ἢ ἀρχικὴ αἰτία τῶν ἐκτεταμένων διαταράξεων, αἵτινες συμβαίνουσιν ἐν τῇ γῇ».

Ὁ δὲ καθηγητὴς Ρίχς, τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ τῆς Κολομβίας γυμνασίου, ἀναφέρει ὅτι τανῦν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἡλίῳ δύο μέγιστα ἀθροίσματα κηλίδων. «Ἐν τῶν ἀθροισμάτων τούτων εὑρηται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ καὶ ἄρχεται ἐξαφανιζόμενον ἕνεκα τῆς περιστροφῆς τοῦ ἡλίου περὶ τὸν ἀξονα αὐτοῦ. Τὸ ἕτερον εὑρηται ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαίριῳ, ἐκτεινόμενον ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος μέχρι τοῦ κεντρικοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ πλανήτου. Ὅτι δὲ ὑπάρχει σχέσις τις τῆς γήϊνης μαγνητικῆς διαταράξεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἡλιακῆς ἐνεργείας ἀποδείκνυται ὑπὸ παρατηρήσεων, γενομένων ὑπὸ τοῦ Γέγκ καὶ λοιπῶν.

Ὁ ἐν Μοντερεάλ καθηγητὴς Γουὼλταρ Σμιθ πιστεύει ὅτι τὸ ἀνατολικὸν ἄθροισμα τῶν ἐπὶ τοῦ ἡλίου κηλίδων σχετίζεται πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἐπερχόμενας διαταράξεις, διότι συχνάκις παρατηρήθη ὅτι ὅταν ἐν μέγα ἄθροισμα κινῆται ἐν γραμμῇ περὶ τὸ ἀνατολικὸν χεῖλος συμβαίνουσιν ἐνταῦθα θύελλαι καὶ ἐμφανίζεται βόρειον σέλας. Τὰ παρὰ τοῦτο ἡλιακὰς θύελλας φαινόμενα εἶναι ἢ βιαία ἐπέλευσις μεγάλης θερμότητος καὶ ὀριμέος ψύχους. Ὁ καθηγητὴς Σμιθ προβλέπει ζῆρὸν καὶ δροσερὸν ἔαρ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ βορείῳ Εὐρώπῃ. Φρονεῖ δὲ ὅτι, ἐὰν ἡ τοῦ ἡλίου ἐνέργεια ἐξακολουθήσῃ, μεγάλαί θύελλαι συχνάκις θὰ ἐνσκήψωσι κατὰ τὰ ἔτη 1893 καὶ 1894.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΑΔΕ ΑΣΙΑΝ

ΑΠΟ ΤΣΑΝΛΗ ΕΙΣ ΤΕΧΕΡΑΝΗΝ.

Ἀπὸ Βιτλὶς εἰς Μοδούλν.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἐν Μοσούλῃ τῇ 31/12 αἰθιοβίου 1891.

Ἡ θελκτικὴ Βιτλὶς κεῖται ἐν τῇ διασταυρώσει τεσσάρων στενῶν κοιλάδων πρὸς ΝΑ τῆς λίμνης τοῦ Βάν. Ἐν μέσῳ πυκνῶν δένδρων, ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἀποτόμων βράχων, ἀφ' ὧν καταπίπτουσιν οἱ θορυβώδεις καὶ διαυγεῖς καταρράχται, ἐξαπλοῖ αὕτη τοὺς κήπους καὶ περιθόλους αὐτῆς ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν περικυκλούντων αὐτὴν ὑψηλῶν ὀρέων. Ἐν τῷ βάθει τῆς κυρίας κοιλάδος τὸ ποτάμιον Βιτλὶς-τσάι κυλεῖ ἐπὶ βαθείας βραχώδους κοίτης τὰ ὕδατα αὐτοῦ, ἅπερ χύνονται εἰς τὸ Βοτάν-σοῦ. Ξύλιναί τινες γέφυραι ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἔναι λίθιναι το. αὐ-ται συνενοῦσι τὰς ὁχθας, ἅσπερ ἐν μέρει κοσμοῦσιν ἰτέαι καὶ αἰγίριοι. Οἱ μεγάλοι τῶν μιναραῶν πύργοι δεσπόζουσι διὰ τοῦ ὕψους αὐτῶν τῶν διαφόρων τῆς πόλεως συνοικιῶν καὶ αἱ οἰκίαι, ἐξηγεμεναι ἐπὶ τῶν μαλλίων ἀπορρώγων κορυφῶν βράχων ἢ ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν στενωτέρων ραχάδων, καθιστῶσι τὴν πόλιν γραφικωτάτην. Αἱ οἰκίαι, ἐκ φαιῶ ψο-δομημέναι ἀπαλοῦ λίθου καὶ τετράγωνοι τὸ σχῆμα, στεγάζονται ὑπὸ ἐπιπέδων στεγῶν, ἐν αἷς τὸ θέρος οἱ κάτοικοι διέρχονται μέρος τῆς ἡμέ-ρας καὶ ὁλόκληρον τὴν νύκτα. Ὑπεράνω ἐκάστης θύρας κέρας κριοῦ

εἶναι ἐντετειχισμένον συνωδὰ τῷ ἀρχαίῳ κουρδικῷ ἐθίμῳ. Ἐν τῷ κέν-τρῳ τῆς πόλεως καὶ τῷ χθαμαλωτέρῳ αὐτῆς μέρει ἐπὶ ὑπερμεγέθους ὄγκου βασιλικοῦ εὐρίσκονται εἰσέτι τὰ σπουδαῖα λείψανα φρουρίου. Ἡ ἀκρόπολις αὕτη, ἡ παχέα ἔχουσα τείχη μεθ' ὑψηλῶν πύργων, ἰδρῦθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν ἐπιχώριον παράδοσιν· ἀλλ' ἡ παράδοσις αὕτη συχνάκις ἐπαναλαμβάνεται ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις, διότι καὶ τὸ μικρότατον φρούριον καὶ τὸ ἐλάχιστον ἐρείπιον ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπο-χὴν τοῦ μακεδόνος κατακτητοῦ. Ἐπὶ τοῦ τὴν βάσιν τῆς ἀκροπόλεως ἀποτελοῦντος βράχου ὑπάρχει ἐπιγραφή ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀραβικῇ, μὴ ἐξη-γηθεῖσα εἰσέτι, οὐδὲ ἀντιγραφείσα πανομοιότυπος. καθότι, εἰς ὕψος εὐ-ρισκομένην, δύναται τις νὰ ἀντιγράψῃ μόνον ἐγείρων δαπανηρὸν ἰκρίωμα. Ἐκτὸς ἀρχαίων τινῶν τεμενῶν, ὧν αἱ ἔγγλυφοι θύραι φέρουσιν ἐπιγρα-φὰς ὑπερθεῖν αὐτῶν καὶ ἀρχαίας τινὲς θεολογικῆς σχολῆς, ἐπὶ ὑψώματος κειμένης καὶ χρησιμευούσης τανῦν ὡς ἐνδιαίτημα ἐνίων μαλλὰδων, ἡ Βιτλὶς ἢ Βεδλὶς, ὥς οἱ Ἀραβες λέγουσιν, οὐδὲν ἄλλο ἀξιοσημεῖωτον περιλαμβάνει μνημεῖον. Ἡ Βιτλὶς εἶναι θερὴν πόλιν· τὰ θελκτικὰ τό-πια δὲ εἶναι σπάνια ἐν τοῖς πέριξ, ἐν εἰδὲ δὲ περιπάτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς ἐν τῇ κοιλάδι πολυαριθμούς μεταλλικὰς πηγὰς. Τὸν χειμῶνα ὅμως ἡ χιών ἀναστέλλει πᾶσαν σχεδὸν συγκοινωνίαν· ἡ μεταφορὰ ἐμπο-ρευμάτων, ταξιδιωτῶν καὶ λοιπῶν τελεῖται τότε δι' ἐλκύνθρων, ὠθου-μένων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μεταβιβάσεως ἐλάχιστα στοιχεῖ· πληθύνονται δηλ. περὶ τὰ 5 γρ. διὰ διάστημα 10 ὥρῶν. Τὸ κατὰ μέσον ὅρον ἡμερομίσθιον τῶν ἐργατῶν ἐν Βιτλὶς εἶναι τρία γρόσια καθ' ἡμέραν· τοιοῦτοτρόπως τὰ κοσμήματα καὶ ἀργυρὰ καλλιτεχνήμα-τα, ἅτινα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατασκευάζονται πωλοῦνται, εἰς τιμὴν μό-λις ἀνωτέραν τῆς ἀξίας τοῦ μετάλλου. Αἱ συναλλαγὰς ὅμως εἰς περιω-ρισμέναι, ἕνεκα δὲ τῶν δυσχερειῶν τῆς ὁδοῦ αἱ ἐκ τῆς πεδιάδος ἐρχόμε-ναι συνοδαὶ προτιμῶσι τὴν τῆς Διαρβεκίρης ὁδόν. Ἡ βιομηχανία πε-ριορίζεται εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ ἀργύρου καὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν χρωματισμὸν ἐνίων χονδροειδῶν ὑφασμάτων. Αἱ στεναὶ ἀγοραὶ μικρὰν παρουσιάζουσι ζωηρότητα κατὰ τὸν χειμῶνα ἰδίᾳ. Τὸ ἐν Βιτλὶς ποτά-μιον μεγάλως συντελεῖ εἰς τὸν τῆς πόλεως καθαρισμὸν, οἱ δὲ κύνες δὲν εἶναι πολυαριθμοὶ ἐν ταύτῃ, διότι ὀλίγοι διαφεύγουσι τὴν πείναν τῶν λύκων, οἵτινες τὸν χειμῶνα εἰσδύουσι τὴν νύκτα μέχρι τοῦ κέντρου τῆς πόλεως. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ταύτης ὑπολογίζεται εἰς 30000 πε-ρίπου. Ἀνεξαρτήτως οἰκογενειῶν τινῶν προσηλυτισθεῖσιν εἰς τὸν προ-τεσταντισμὸν ὑπὸ τῶν ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς πέ-ριξ διάφοροι θρησκευτικαὶ κοινότητες. Τῇ 15/27 παρὰ τὴν πίπτουσαν χιόνα ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς πόλεως. Πολλοὶ ὑπάρχουσι σιδηροὺχοι πηγαί· περαιτέρω εὑρήνται καὶ ἀλκαλικαὶ πηγαί, ὧν μία, περιβαλλομένη ὑπὸ τοίχου, ἔχει δεξαμενὴν, ἣν πολλοὶ χρησιμοποιοῦσιν εἰς λουτρά. Παρὰ τὸ χωρίον Τερκένδ ἡ ὁδὸς διέρχεται διὰ μέσου κολοσιαίου βραχώδους ὄγκου, ὑπερκειμένου βαθέος χάσματος. Τὸ ἀνοιγμα δὲ δέ, οὐ διέρχεται ἡ ὁδός, καλούμενον δ' ἐλ· κ λ ἡ-τ ἄς (διατετρημένος βράχος) ἐγένετο, κατὰ τὴν παρὰ τοῖς χωρικοῖς ἐπικρατοῦσαν παράδοσιν ὑπὸ τῆς μαγείας ἰσχυ-ρᾶς νύμφης. Ἄλλοι ἀποδίδουσι τοῦτο εἰς τὴν Σεμράμιδα. Μετὰ μικρὸν ἡ κοιλάς στενοῦται, τὰ ὑπὸ ὀρυῶν κεκαλυμμένα ὄρη καθίστανται ὑψηλότερα καὶ ἐπιβλητικώτερα καὶ ἐν τῷ βάθει τὰ ὕδατα τοῦ Βιτλὶς-Τσάι, παραπο-τάμου τοῦ Βοτάν, κυλίνονται ἐν μέσῳ βράχων, οὗπερ καλύπτουσι δι' ἄφροῦ.

Ἡ νύξ εἶχε καταλάβει ἤδη ἡμᾶς, ἡ ὁδὸς ἀπώλετο ἐν τῷ σκότει καὶ ἐπροχωροῦμεν βραδύτατα, ὅτε παρατηρήσαμεν ἀσθενὲς καὶ ὑποτρέμον φῶς· τοῦτο προήρχετο ἐκ χανίου, ἀπομεμονωμένου ἀσύλου συνοδιῶν καὶ ταξιδιωτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ κοιλάδι. Αὐτοὶ εὑρήνται καὶ σταθμὸς χωροφυλάκων. Τῇ πρωίᾳ τῆς ἐπιούσης, καταλιπόντες τὸ ποτάμιον, ἤρξα-μεθα ἀνερχόμενοι τὸ ὄρος· ὅτε ἀφικόμεθα εἰς τὸν λαιμὸν Καλέμ ὕψους 1450 μέτρων περίπου, ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ὡς ἐν θυέλλῃ· τὸ ψῦχος εἶχε παραλύσει ἡμᾶς, πᾶν ἔχνος ὁδοῦ εἶχεν· ἐκλίπει καὶ οἱ ἵπποι ἴρνούοντο νὰ προχωρήσωσι· μετὰ πολλῶν κόπων, διελθόντες τὸν λαιμὸν ἐκείνον, εἶδο-μεν τὰς μὲν κορυφὰς τῶν ὀρέων καλυπτομένας εἰσέτι ὑπὸ τῆς λευκῆς χιόνος, τὰς κοιλάδας ὅμως ζωηρῶς κεχρωματισμένας διὰ φαιῶν, πρασί-νων καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων. Ἄλλ' ἡ πυκνὴ καὶ κολλητικὴ ἰλὺς νέαν ἀπετέλεσε δι' ἡμᾶς δοκιμασίαν διότι μεγάλας προὔκαλεσε δυσχερείας εἰς τὰ φορητὰ ἡμῶν ζῶα καὶ ἐπεισῶδα εἰς τὴν ἡμετέραν συνοδίαν.

Τὴν ἐπιούσαν, μετὰ τετραῶρον πορείαν, εἶδμεν μακρόθεν τὴν πόλιν Σεῆρδ μετὰ τῶν λευκῶν αὐτῆς οἰκιῶν, τὸ σχῆμα τῶν ὁποίων ἀναμινύσκει τὰς ἀσσυριανὰς οἰκοδομὰς, τῶν μιναρῶν, τῶν ἀψιδωτῶν αὐτῆς πυλῶν κτλ. Ἡ Σεῆρδ εἶναι ἀραβικὴ πόλις, φαεινότερα δὲ καὶ μᾶλλον γελοῦσα ἢ αἱ ἀρμενικαί· ὑποδομημένη, καθὰ λέγεται, ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Τιγρανοκέρτης, ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ ἄκρου πεδιάδος. τὸ ἔδαφος τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναστραφῆ ὑπὸ τοῦ ἀρότρου. Ἡ Σεῆρδ ἔχει περὶ τὰς 15,000 κατοίκων. Ἐν αὐτῇ ὀμιλεῖται ἡ ἀραβικὴ ὡς καὶ ἐν τισὶ περὶ ταύτην ἄλλαις πόλεσιν· αἱ οἰκίαι, ἰδρυόμεναι δι' εἶδους τινὸς πηλοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, ἐπὶ βραχὺν διατηροῦνται χρόνον. Τὸ κλίμα τῆς Σεῆρδ εἶναι ὑγιεινὸν καὶ συγκεκριμένον· ὁ χειμὼν, χιονώδης ἐπὶ τῶν ὄρεων, εἶναι γλυκύς ἐν τοῖς πεδίοις· τὸ θέρος ὅμως εἶναι θερμότερον αὐτῷ, πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες τῆς πόλεως καὶ τῶν χωρίων μεταβαίνουν εἰς τὰ ὄρη. Τὸ ἔαρ εἶναι πρῶτον, πρὶν δ' ἢ εἰ ἀναλυθῶσιν αἱ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρων χιόνες τὰ δένδρα τῆς κοιλάδος ἀνθοῦσιν. Ἡ γῆ εἶναι τοσοῦτον γόνιμος ἐν τισὶ μέρεσιν ὥστε δύο ἢ τρεῖς τελοῦνται ἐσοδεῖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, τὰ δὲ ποικίλα αὐτῆς προϊόντα ἀρίστης εἶναι ποιότητος. Ἀἰσὴ δρυὸς παρέχουσι κηκίδας, ἐξαγομένας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, φύλλα, ἅτινα τρώγουσι τὰ κτήνη καὶ δρυοβαλάνους, χρησιμοποιοιμένας ἐν καιρῷ σιτοδείας ὡς τροφῇ τοῖς κατοίκοις. Πτωχοὶ τινες μάλιστα ἀποκλειστικῇ ἔχουσι τοῦτο τροφήν. Ἐν τῷ σαντζακίῳ, ὅπου κρατῆρες τινὲς καπνίζουσιν εἰσέτι, ὑπάρχουσι πολλοὶ θερμαὶ πηγαὶ καὶ ὠρυχεῖα. Τὰ κυριώτερα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι πιλῆματα (κετσέδες), βαμβακερὰ καὶ ἐκ τριχὸς αἰγὸς ὑφάσματα, γυναικεῖα κοσμήματα, κοπτερὰ ὅπλα καὶ διάκοσμοι τῶν ἐγγειριδίων. Ὁ πληθυσμὸς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο τάξεις· εἰς τὴν τῶν εὐγενῶν, οὗς καλοῦσιν Ἀσῆρ καὶ εἰς τοὺς ὑποτέλεις. Ὀλόκληρος ἡ διοίκησις (σαντζάκ) περιλαμβάνει 30,000 Ἀρμενίους, 40,000 Ἀσσυρίους ἢ Ἰακωβίτας, καλουμένους φελλάχους, καὶ 8,000 ἄλλους. Ἀναπαυθέντες ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐτράπημεν πρὸς Ν. Εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τοῦ Σεῆρδ κατήλθομεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βοθάν-Σού, οὗτινος ἡ κυριώτερά πηγὴ εὐρῆται παρὰ τὴν μονὴν Χοκισθαῆκ (μονὴ τῶν ψυχῶν) καὶ οὗ τὸ ὕδωρ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ὡς ἡγιασμένον. Οὗτός ἐστιν ὁ ἀνατολικὸς Τίγρης, μετὰ τῶν πρασίνων αὐτοῦ δάκτων· ἐν τῇ θέσει δὲ, καθ' ἣν ἡγγίσσαμεν αὐτῷ, τὸ πλάτος αὐτοῦ ἦτο 30—40 μέτρων καὶ ἔρρεεν ἐν γραφικῇ κοιλάδι ἐξ ὑψηλῶν βράχων. Τῇ ἐπιούσῃ ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ Βοθάν καὶ τοῦ Τίγρητος, παρὰ τὸ χωρίον Τίλ, παρετηρήσαμεν τὰ πρῶτα κελεῖ· ταῦτά εἰσι σχεδία, κατασκευασμένοι ἐκ κορυμνῶν δένδρων συνδεδεμένων πρὸς ἀλλήλους καὶ ὑποστηριζομένων ὑπὸ ἀσκῶν ἐκ δερμάτων προβάτου ἢ αἰγῶς, πεπληρωμένων δ' ἀέρος καὶ ἡλειμμένων δι' ὑγροπίσης. Ταύτας τὰς σχεδίας ἀφίνουν εἰς παρασύρῳνται ὑπὸ τοῦ ρεύματος, περιοριζόμενοι μόνον εἰς τὸ διευθύνειν αὐτὰς διὰ κοντῶν ἢ καὶ χονδροειδῶν κοπῶν. Αἱ σχεδία αὗται πλέουσιν εἰς Μοσούλην καὶ Βαγδάτην, ἐκεῖ δὲ ὁ κάτοχος αὐτῶν (κελεῖ κτλ) πωλεῖ τὰ ξύλα, φορτῶναι ἐπὶ τοῦ ὄνου αὐτοῦ τοὺς ἀκούς, ἀφαιρουμένου τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀέρος, καὶ ἐπιστρέφει διὰ ξηρᾶς εἰς τὸν τόπον ἐξ οὗ προήρχετο.

Οὐ μόνον παρὰ τῷ Ἡροδότῳ πληρέστατα ἀπεικονίζονται αἱ σχεδία· αὗται ὑφ' ἣν μορφήν καὶ νῦν εἰς τὰ ὅμματα ἡμῶν ὑποπίπτουσιν, ἀλλὰ καὶ εἰκὼν αὐτῶν ἀνευρέθη ἐγκεκαγραμμένη ἐπὶ τῶν ἡρειπωμένων τοίχων τοῦ ἀνακτόρου τῆς Νινευί. Τοῦτο ἀποδείκνυσι τὴν μικρὰν μεταβολήν, ἣν ὁ χρόνος ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ταῖς συνθηγαῖς τῶν χωρῶν τούτων συνεπάγεται, χωρῶν, ἐν αἷς οἱ πατριάρχαι τοῦ πάλαι θὰ ἔζων ἀναμφιβόλως ἐν τῷ τῷ καὶ σήμερον. Ἀπὸ Διαρβεκίρης εἰς Βαγδάτην οὐδὲν ἄλλο εἶδος ναυσιπλοίας ὑπάρχει ἐν τῷ Τίγρητι· ἐκτὸς τοῦ διὰ σχεδίων· κατὰ τὴν διαύσιν τῶν χιόνων καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν τὰ πληρώδη ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ταχέως ὡς βέλους παρασύρουσι τὰς σχεδίας ταύτας μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Κουρδικὰ χωρία παρατάσσονται κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ καὶ σωροὶ λίθων δεικνύσι πολλὰ· αἱ δὲ θέσεις, ἐν αἷς ἦσαν ἀνεγερμένα τὰ χωρία, ἅτινα ἐξηφανίσθησαν ἤδη. Εἶδομεν μάλιστα καὶ τὰ λεῖψανα ἀληθοῦς πόλεως τῆς Δεολικῆ-Βοτάν. Αἱ ὄχθαι ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εἰσὶν ἀπόκρημνοι μετὰ πολλῶν φυσικῶν ἄντρων, χρησιμοποιοιμένων ὡς κατοικίων ὑπὸ τῶν ποιμένων. Τριάκοντα χιλιόμετρα κατωτέρω τοῦ Τέλ, κατελίπομεν

τὸν Τίγρη. ἵνα συντάμωμεν τὴν ὁδὸν διὰ μέσου τῶν ὄρων καὶ μόνον τὴν νύκτα ἀφικόμεθα εἰς τὸ ὄροπέδιον, ἐν τῷ κουρδικῷ χωρίῳ Ἰσγκεντίς-Μπι (λευκὸν σπήλαιον). Διαβάντες πολλὰς πεδιάδας μετὰ φυτειῶν βάμβακος ἀφικόμεθα μετὰ πεντάωρον πορείαν εἰς Φενέκ, ὠραῖον κουρδικὸν χωρίον, κείμενον εἰς χιλιόμετρον ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ἐν τῷ βᾶθει στενοῦ, ἀφ' οὗ ῥεῖ ἐν μέσῳ δαφνῶν τὸ διαυγὲς ὕδωρ μικροῦ χειμάρρου. Αἱ οἰκίαι τοῦ Φενέκ εἰσὶν ἐσκαμμέναι ἐν τῷ βράχῳ καὶ ἐκτείνονται γραφικώτατα. Τὸ Φενέκ φημίζεται διὰ τὰ ῥόδια αὐτοῦ. Τὴν πρωίαν, ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ χωρίου καὶ ἀφου ἀπηντήσαμεν τὰ λεῖψανα ἀκροπόλεως, διέβημεν ἐκ τῶν ἀβασθῶν τὸν παραπόταμον τοῦ Τίγρητος Σὸρ-Δερεσί, ὅστις ἀποτελεῖ τὰ ὅρια τῶν πόλεων Βιτλὶς καὶ Διαρβεκίρης. Ὁ Σὸρ-Δερεσί ἀρδεύει γόνιμον πεδιάδα, περυστευμένην ἐξ ὑπερφυάνων ἐλαίων, παραγούσων ἐξαιρετὸν ἔλαιον. Πλουσία ἡ χώρα καὶ πολυάριθμα τὰ ποικιλόχρωμα πτηνὰ. Διελθόντες τὴν Μαντουρίαν ἀφικόμεθα εἰς Δζεζιρέ-ἱμπν-Ὀμάρ, ἐκτισμένην ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρητος. Ἡ Δζεζιρέ-ἱμπν-Ὀμάρ (νῆσος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀμάρ), καλεῖται Δζεζιρέ ἢ κουρδικῇ. Ἔστι δὲ ἀρχαία πόλις σήμερον ἡμιηρειπωμένη, μὴ δυνηθεῖσα ποτὲ ν' ἀνακύψῃ ὁλοσχερῶς ἐκ τῆς καταστροφῆς, ἣν, ὑπέστη τῷ 1836. Ἡ Δζεζιρέ περιορίζεται πρὸς Α μὲν ὑπὸ τοῦ Τίγρητος, πρὸς Ν δὲ ὑπὸ παραποτάμου, ζευχθέντος διὰ γεφύρας ὑπὸ τῶν Ἀτῶ βέη, καθὰ λέγεται· ἐπὶ τοῦ Τίγρητος εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς χιλιόμετρον κάτω τῆς πόλεως φαίνονται τὰ λεῖψανα ἐτέρας γεφύρας, κατασκευασθείσης, καθὰ λέγεται, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Σασσανιδῶν. Μία μόνη ἀψὶς ἴσταται εἰσέτι· ἕκαστος τῶν λίθων φέρει σημεῖον διὰ σφηνοειδοῦς γραφῆς· ἐν τῇ βάσει τῆς ἀψίδος καὶ πᾶσι στήλης εὐρῆνται 8 ἀνάγλυφα παριστῶντα τὰ σημεῖα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ὧν τὸ ὄνομα εὐρῆται γεγραμμένον κατωτέρω δι' ἀραβικῶν χαρακτήρων. Τανῦν ἡ συγκοινωνία τῆς Δζεζιρέ μετὰ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τελεῖται διὰ λέμβων ἢ διὰ γεφύρας ἐκ σκαφῶν, τιθεμένων ἐν τοῖς ἀβαθείσιν ὕδασι. Ἡ πόλις περιβαλλομένη ὑπὸ ἀρχαίου τεύχους, φέροντος ἀραβικὰς ἐπιγραφὰς ἔχει στενάς καὶ σκοτίας ὁδοὺς· αἱ οἰκίαι ὑποδομημέναι διὰ φαεινῶν λίθων, τοῦ καλουμένου τῆς Μοσούλης, πολὺ ἀπέχουσι τῆς γελοῦσας ἀπόψεως τῶν τοῦ Σεῆρδ. Οὐδεμία οἰκοδομὴ εἶναι ἀξία μνείας, ἐξαιρέσει τῆς πύλης τοῦ χαλδαϊκοῦ ναοῦ, ἀνερχομένου εἰς τὸν 11' αἰῶνα. Ὁ ἄλλος εἰς 15000 κατοίκους ἀνερχόμενος πληθυσμὸς ἀριθμεῖ τανῦν μόλις 5—6000 κατοίκων, ἐν οἷς καὶ περὶ τὰς 100 χριστιανικὰς οἰκογένειας, Χαλδαίων, Σύρων καὶ Ἰακωβιτῶν. Αἱ τῶν τελευταίων τούτων εἰσὶ πολυπληθέστεραι οὐχὲν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ πόλει, ἀλλ' ἐν τῷ περικυκλοῦντι αὐτὴν Δζεμπέλ-Τούρ. Τὰ κυριώτερα κέντρα αὐτῶν εὐρίσκονται ἐν Ἀζέκ καὶ ἐν Μεδρεάτ, ὁ δὲ πατριάρχης αὐτῶν ἐδρεῖ ἐν Μαρδένῃ. Οὗτοι καλοῦνται καὶ εὐτυχιανοὶ Σύροι, ἅτε φυλάσσοντες τὰ δόγματα τοῦ μίαν φύσιν ἐν τῷ Χριστῷ ἀναγνωρίζοντος Εὐτυχούς. Οἱ Εὐτυχιανοὶ ἀνέρχονται τανῦν εἰς 150—200 χιλιάδας, πᾶσαι δὲ αἱ προσπάθειαι τῶν καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων ἱεραποστόλων κατατείνουσιν εἰς προσηλυτισμὸν αὐτῶν. Περὶ τὸ 1646 ὁ ἁγ. Ἐφραίμ, ὁ τάφος τοῦ ὁποίου εὐρῆται ἐν Ὀρφα, τῇ ἀρχαίᾳ Ἐδέσῃ, ἔσπειρε τὴν διχόνοιαν καὶ οὕτω κατηρτίσθη ἡ τάξις τῶν Σύρων καθολικῶν, οἵτινες, καίπερ ἀναγνωρίσαντες τὴν τοῦ πάπα ἀρχὴν καὶ τὰ κυριώτερα δόγματα τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, διετήρησαν πολλὰς τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν αὐτῶν συνθηγαῖν. Τανῦν ἀνέρχονται εἰς 60,000· ὁ πατριάρχης αὐτῶν ἐδρεῖ ἐν τῷ Λιθάνῳ. Πανταχοῦ τοῦ ἀρχαίου τοῦτον ἐδάφους ἱεραὶ ἀναμνήσεις συνδέονται μετ' αὐτοῦ· ὀλίγα μόνον ὄρη, ρυάκια, λίμναι καὶ σπήλαια ὑπάρχουσι, στερούμενα θρησκευτικῶν παραδόσεων. Ἐντεῦθεν μάλιστα παρατηρεῖται πρὸς Α. τῆς Δζεζιρέ τὸ ὄρος Ζουδῆ, ὄρος τῶν Κούρδων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἰθαγενῶν γνώμην, ἔστη ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε. Ἐκ τῶν νοτίων μερῶν προερχομένη ἐκεῖ μᾶλλον θὰ ἔστη προφανῶς παρὰ ἐπὶ τοῦ Ἀραράτ ἢ τοῦ Σιπάν, ὅπερ, κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων λεγόμενα, εἶναι τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου μικροῦ δεῖν ἡ κιβωτὸς θὰ ἴστατο. Ἄλλως, λέγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας αὐτῶν, ἡ Βίβλος, περὶ τοῦ γεγονότος τούτου λόγον ποιουμένη, δὲν μνημονεύει ταύτης μάλλον ἢ ἐκείνης τῆς κορυφῆς ὄρους, ἀλλ' ἀπλῶς παρατίθησιν ὅτι ἡ κιβωτὸς ἐφέρετο πρὸς τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς χώρας ἐκείνης.

Τὸ κλίμα τῆς Δζεζιρέ δὲν εἶναι τόσον ὑγιεινόν, διότι τὰ ἐκ τῆς ὑ-

περεκχειλίσσεως τοῦ Τίγρητος προκαλούμενα ἔλη, γεννώσι διαλείποντας πυρετούς. Τῇ 25/6 φεβρουαρίου ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς Δζεζιρέ καὶ ἐκ νέου τὸν Τίγρητα διέβημεν διὰ λέμβου. Ἐπὶ τῆς κατωφεροῦς ὁχθῆς ἐκάθητο χωρικοὶ τινες ἄνδρες καὶ γυναῖκες· φορτηγὰ ζῶα ἔβασκον ἐν ταῖς πέριξ. Σήμερον ἡ ὁδὸς εἶναι εὐκόλος. Ὁ Τίγρης καὶ ὁροσειραὶ ἀποτελοῦσι ζώνην ἐν τῇ πεδιάδι, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑφῴνται τῆδε κάκεισε λοφίσκοι τεγνητοὶ τὸ πλεῖστον, ἐφ' ὧν εὗρηται ἰδρυμένα τὰ χωρία. Ἐν τῇ χαλδαϊκῇ χωρίῳ Τακιά, ὅπου αἱ οἰκίαι εἶναι ἐκτισμέναι διὰ πλίνθων, ἐξηραμένων εἰς τὸν ἥλιον, ἐσταθεύσαμεν· οἱ κάτοικοι ἤγον ἐορτὴν διότι ἦτο ἡ ἐβδομάς τῶν ἀπόκρεων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν παρακωλύει τοὺς γενναίους τούτους νὰ ἐτοιμάσωσιν ἡμῖν θάλαμον καὶ δεῖπνον. Ἐν ταῖς πρόποι τοῦ χωρίου ἦσαν ἐστημέναι σκηναὶ τινες. Αἱ σκηναὶ αὗται ἦσαν κατηρτισμέναι διὰ δονάκων, πεφυτευμένων πλησίον ἀλλήλων, ὑψους ἐνὸς μέτρου, ἐξαίρεσι τοῦ ἐμπροσθίου τμημάτος, ὅπου οἱ δονάκες, δλόκληροι διατηρούμενοι κινουσι κατὰ τὴν τοῦ ἀνέμου πνοὴν τὴν ἐλαφρὰν αὐτῶν κορυφὴν. Φαῖον ὕψωμα, κατεσκευασμένον ἐκ τριγῶν καμῆλου χρησιμεύει ὡς ὄροφ' τῆς ἀθλίης ταύτης κατοικίας. Ἐκ πρώτης ὄψεως οἱ κάτοικοι ἐφάνησαν ἡμῖν ὡς Τσίγγανοι, δὲν ἦσαν ὅμως τοιοῦτοι· αἱ γυναῖκες δὲν φέρουσι πέπλον ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἔχουσι δὲ κεχρωματισμένα τὸ μέτωπον, τὰς παρειὰς καὶ τὸν πύγωνα καὶ φέρουσι πρὸς τούτοις σημεῖα ἐπὶ τῶν ποδῶν, τῶν βραχιόνων καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας συνηγήσαμεν ἑτέρους τινὰς ὁμίλους τοιοῦτων σκηνῶν, ἐστημένων παρὰ ταῖς χωρίσις· εἶτα ἐπεσκέφθημεν κατασκήνωσιν τινὰ, ἀπομεμονωμένην ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος καὶ ἀποτελουμένην ἐκ πεντεκαίδεκα περίπου σκηνῶν, παρὰ τὴν ἀποστροφὴν τοῦ παρ' ἡμῖν χωροφύλακος πρὸς τοὺς δι' αὐτὸν ἀκαθάτους τούτους ἀνθρώπους. Ἀφιπεύσαντες, ἐστήσαμεν τὴν ἡμετέραν φωτογραφικὴν μηχανήν, ἵνα λάβωμεν φωτογραφικὰς αὐτῶν εἰκόνας· ἀλλ' οὕτοι, ἅμα ὡς εἶδον τὴν μηχανὴν πρὸς αὐτοὺς διευθυνομένην, κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου. Ἰδίᾳ μία τῶν γυναικῶν ἐφώνησεν ὥστε ὑπὸ δαιμονίων κατεῖχετο, μυρία πρὸς ἡμᾶς ἀπευθύνασα ὕβρεις. Ὅπωςδὲποτε κατωρθώσαμεν νὰ λάβωμεν δύο φωτογραφικὰς εἰκόνας. Τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς ἀποσυντεθείσης εἶτα οἱ περὶ ἡμᾶς ἔντρομοι τέως ἐπλησίασαν καὶ μετὰ θάρρους πλέον ἤρχοντο ἡμῖν καλὸν ταξίδιον. Μετὰ τρεῖς ὥρας διήλθομεν ἐκ τῶν ἀβαθῶν δύο σπουδαίους ρύακας τὸν Καμποῦρ καὶ τὸν Χεζέλ, ἀμφοτέρους πηγάζοντας ἐκ τῶν ὀρέων Δζουδι· οὗτοι, συνανόμενοι, ἀποτελοῦσι μέγαν παραπύταμον τοῦ Τίγρητος, τὸν Πεισαμποῦρ, ὅστις χύνεται εἰς τὸν ποταμὸν παρὰ τὸ ὁμώνυμον χωρίον. Τὸ χωρίον τοῦτο κέκτηται φρούριον πρὸς προστασίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Βεδουίνων. Μετὰ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν ἀπηντήσαμεν τὸ κορυδικὸν χωρίον Δερνάχ, ὅστις αἱ πλεῖστα οἰκίαι δὲν ἔχουσι τὰς ἐπιπέδους στέγας, ἀς ἀπηντῶμεν ἐν ταῖς σκηναῖς μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ κεκλιμένας τοιαύτας, κατηρτισμένας ἐκ δονάκων κεκαλυμμένων ὑπὸ γώματος καὶ ἀρροδιωτέρας πρὸς προφύλαξιν τῶν οἰκιῶν ἀπὸ τῆς βροχῆς. Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἐν ταῖς ὁχθαῖς τοῦ Καμποῦρ εὗρηται τὸ Βίδαρον, χωρίον ἐκ 200 ἀπαρτιζόμενον οἰκῶν. Αὐτῷ ἐδρεύει ὁ χαλδαῖος ἐπίσκοπος τοῦ Ζάχου. Τὸ Ζάχον εἶναι περίεργος κωμόπολις ἐκ 1600—1800 κατοίκων, κειμένη κατὰ τέσσαρα χιλιόμετρα ὑψηλότερον, ἐπὶ νήσου, εἰς ἣν μεταβαίνει τις διὰ λιθίνης γεφυράς νεωστὶ στηθείσης ἢ μᾶλλον ἀποκατασταθείσης. Ἀριθμεῖ δὲ 300 οἰκίας, ὧν αἱ 140 κατοικοῦνται ὑπὸ Ἰουδαίων, 120 ὑπὸ Μουσουλμάνων καὶ αἱ λοιπαὶ ὑπὸ Χαλδαίων. Οἱ Ἰουδαῖοι κρατοῦσιν ἐν χερσὶ τὸ ἐμπόριον, πρὸς ὅλους ἄλλως τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συνοίκων αὐτῶν. Καὶ μίαν μὲν λαμβάνουσι σύζυγον, ὅταν ὅμως αὕτη δὲν τεκνοποιήσῃ λαμβάνουσι καὶ δευτέραν.

Ἀναχωρήσαντες τοῦ Ζάχου, εἰσδύσαμεν εἰς στενὸν λαιὸν καὶ εἶτα, ἀνερχόμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, διήλθομεν τὸ ὄρος Δζουάρ διὰ λαιμοῦ 700 μέτρων περίπου, μεθ' ὃ ἀφικόμεθα εἰς τὸ κυματωδὲς πεδῖον, εὐρύτατον καὶ ὑπὸ πολλῶν κατελιγμένων χωρίων. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὁδῷ δένδρον τι ἐφειλύσατο τὴν ἡμετέραν προσοχὴν, διότι, ἀπεψιλωμένον φύλλων, κοσμεῖται ὑπὸ ποικιλοχρῶμων ραχῶν, ἅπερ οἱ ταξιειδιῶται, διερχόμενοι, ἀναρτῶσιν ἐπ' αὐτοῦ. Πρὸ τινων ἐτῶν σεβάστος σεφίης, ἀποθανὼν, ἐτάφη ἐκεῖ· καθὰ δὲ λέγεται τῇ ἐπισύσῃ εὐρέθῃ

ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ τὸ δένδρον, ὅπερ ἀνεφύη ἐντὸς μιᾶς νυκτός. Πολλοὶ προσέρχονται ἐκεῖ ὡς προσκυνηταὶ καὶ πρὸς ἱασιν πολλῶν αὐτῶν νοσημάτων. Τὴν ἑκτὴν ὥραν ἀφικόμεθα εἰς τὸ ἀραβικὸν χωρίον Σιμ-μὲλ· ἐδῶ παύει πλέον ἡ ὑπαρξὶς τοῦ φεσίου ὡς ἐθνικοῦ καλύμματος, ἀντικαθίσταται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀγκαλῆ, χρωματιστῆς καλύπτρας στερεομένης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ σειρητίων ἐκ τριγῶν καμῆλου. Πρὸς τούτοις ἐντεῦθεν ἄρχεται καὶ ἡ μεγαλειτέρα χορῆσις τοῦ τσιμπουκίου, ὃ μακρὸς σωλὴν τοῦ ὁποίου θεωρεῖται πολὺτιμος ὅταν ᾖ ἐξ ἰσμοῦ. Αἱ οἰκίαι, κεκλιμένας φέρουσι στέγας, ἔχουσι εἰς ὕψος 60 περίπου ἑκατοστομέτρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μικρὰς τετραγώνους ὁπὰς, ἐν εἶδει παραθύρων, καὶ κλειομένας διὰ ξυλίνων παραθυροφύλλων. Εἶτα μετέσχομεν γεύματος, παρατεθέντος ἡμῖν κατὰ τὸν ἀραβικὸν τρόπον. Ραγδαία βροχὴ, ἥτις ἔπιπτε καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, πρεκώλυεν ἡμᾶς τοῦ νὰ ἀπέλθωμεν πρὸ μεσημβρίας.

Μόλις δὲ διατρέξαμεν ὠριαῖον διάστημα ἐν συνοδίᾳ γηραιῶ χωροφύλακος καὶ εὐρέθημεν πρὸ χειμάρρου, τοῦ Δουλούμπ-τοῦ, ὃν ἰναγκάσθημεν νὰ διέλθωμεν ἐκ τῶν ἀβαθῶν. Ὁ χειμάρρος, ὑπερεκχειλίσας ἐκ τῶν βροχῶν, ἐκύλιε μετὰ πατάγου τὰ κιτρινόχρσα αὐτοῦ ὕδατα, ἅτινα ἀφρόνεντα ἐπαναπίπτουσι, πληθύνοντα τὰς βραχίδας ἀκτὰς. Ὁ γηραιὸς χωροφύλαξ προηγεῖτο ἔφιππος· μόλις διήλθομεν τὸ τέταρτον τοῦ χειμάρρου καὶ ἰδοὺ ἡ τῶν ὑδάτων ὀρμὴ παρέσυρεν ἡμᾶς ἐπ' ὀλίγον ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ· τὸ ὕδωρ ἐπλησσε τὰ στέρνα τῶν ἵππων μετὰ τοιαύτης ὀρμῆς ὥστε ἐξετινάσσετο μέχρι τῶν μυκτῆρων. Μετὰ τινὰ ἔτι βήματα ὁ χωροφύλαξ ἐβυθίσθη μέχρι τῶν ὑπεράνω τῆς ζώνης αὐτοῦ· ὁ ἵππος αὐτοῦ, ὃν ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ, εἶχεν ὀλισθήσει. Φοβούμενος δὲ μὴ ἀπολεσθῇ ἔπληξε τὸ ζῶον καὶ μετ' ὀλίγον πάντες εὐρέθημεν ἐν τῇ ἀκτῇ ἀφ' ἧς ἀνεχωρήσαμεν. Μάτην ἡ φορβὰς αὐτοῦ ἐπειράτο ν' ἀντιστῇ, ὁ χειμάρρος παρέσυρεν αὐτὴν καὶ ἐκύλιεν ὡς δένδρον ἐκρίζων, ἐνῶ ὁ γηραιὸς χωροφύλαξ ἐφώνει καὶ ὠλοφύρετο, ἔγειρων ἱκέτιδας χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπικαλούμενος μετὰ δακρύων τὴν θεῖαν ἀντίληψιν. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐγένετο πρᾶγματι ἴλεως αὐτῷ διότι εἰς ἀπόστασιν 300 μέτρων κατωτέρω τὸ ζῶον αὐτοῦ ριφθὲν ἐπὶ χαλικώδους ἐδάφους, κατάρθωσε νὰ στηριχθῇ καὶ συγκρατηθῇ. Ἀλλ' ἐν ὁποίᾳ καταστάσει! Τὸ πυροβόλον τοῦ χωροφύλακος εἶχεν ἐξαφανισθῇ. Νέα ἀπελπισία, νέα δάκρυα. «Τοῦτο θὰ μοὶ στοιχίσῃ δεκαετὴ φυλάκισιν» ἔλεγεν ὁ ταλαίπωρος γέρον, ὃν δὲν ἰδυνήθημεν ὀλοτελῶς νὰ παραμυθίσωμεν. Πρὶν ἢ τὸ δεύτερον πειραθῶμεν νὰ διαβῶμεν τὸν χειμάρρον, μετέβημεν εἰς Δουλούμπ, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς περιθάλψεως τοῦ ἡμετέρου ταλαιπώρου χωροφύλακος, τοῦ ἀπαρηγόρητου εἰσέτι. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἐφάνησαν ἡμῖν λίαν φιλόξενοι καὶ περιποιητικοί. Αἱ γυναῖκες αὐτῶν δὲν φέρουσι καλύπτραν ἐν τῷ προσώπῳ οὐδὲ φεύγουσι κατὰ τὴν προσέγγισιν ξένων· πρὸς τοῦτοις, ἀπέχουσι παντὸς χρωματισμοῦ τῶν τοῦ σώματος αὐτῶν μελῶν, εἰς καὶ ἱκανῶς καλλίσματα. Ἄμα ὡς τὰ ἐνδύματα τοῦ ἡμετέρου χωροφύλακος ἐστέγνωσαν, ὑπεστρέψαμεν εἰς τὸν χειμάρρον ἐν συνοδίᾳ πάντων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου. Ἠλπίζομεν ὅτι τὰ ὕδατα εἶχον κατέλθει καὶ ὅτι θὰ ἰδυνάμεθα πιθανῶς νὰ διέλθωμεν τὸν χειμάρρον τὴν φορὰν ταύτην. Καὶ ὅμως οὐδὲν τοιοῦτο συνέβη. Τινὲς τῶν ἐν λόγῳ κατοίκων καθ' ὁλοκληρίαν γυμνοὶ καὶ φέροντες μακρὰν σιδηρὰν ράβδον εἰσῆλθον εἰς τὸ ὕδωρ, προσπαθοῦντες ν' ἀνέρωσι χρησιμοποιοῦσι μὲν ἀβαθεὲς μέρος ἢ πόρον, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἀπέβησαν ἄγοναι· οὐδεὶς ἰδύναντο ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδάτων. Ὅπωςδὲποτε εἰς αὐτῶν ἐφραντήσθη νὰ δηγήσῃ ἡμᾶς εἰς σημεῖον, γνωστὸν αὐτῷ· εἶτα ὠθήσας τὸν ἵππον αὐτοῦ εἰς τὸν χειμάρρον, προὐχώρησεν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοίτης ἐπὶ χαλικώδους ἐδάφους, κρυπτόμενος ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἀνερχόμενος δὲ τὸ ρεῦμα ἐπὶ 150 μέτρα, ἵνα καταλήξῃ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὁχθὴν. Ἠδὴ ἡ ὁδὸς ἦτο ἀνεφωγμένη, τὸ μόνον δ' ὅπερ ἡμεῖς εἴχομεν νὰ πράξωμεν ἦτο ν' ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ· ὁ γενναῖος ἡμῶν χωροφύλαξ, δειλιάσας πλέον συνεπέξ τῶν παθημάτων αὐτοῦ, ἔμεινε τελευταῖος. Μετὰ δύο ὥρας ἐσταθεύσαμεν ἐν Γριφάν. Ἐν τῇ ἐξοχῇ πολυάριθμά εἰσι τὰ λίθινα μνημεῖα πυραμιδοειδοῦς σχήματος, μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων τμημάτων ἕκαστον, φέροντα κωνοειδῆ στέγην· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέρχεται τις διὰ μικρᾶς στενῆς πύλης. Τὰ μνημεῖα ταῦτα εἰσι τάφοι, οὓς ἐπισκέπτονται προσκυνηταί. Ὁ ἡμέ-

τερος χωροφύλαξ, ὡς ἀποπλισθεὶς, ἐνόμισε καλὸν νὰ προσλάβῃ καὶ ἕτερον χωροφύλακα· τοῦτον ἐξήγησε παρὰ τοῦ χωρίου Τέλ-Αδές, ὅπου εὗρίσκειται στρατιωτικὸς σταθμός. Ἐκεῖ πολλοὶ ἀπεπειράθησαν νὰ συγκρατήσωσιν ἡμᾶς· αἱ δὲ οἱ, ἔλεγον ἡμῖν, εἶναι ἄθλια, θὰ φθάσωμεν λίαν βραδέως εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον καὶ θὰ διατρεξώμεν ἔτι τὸν κίνδυνον νὰ προσβληθώμεν ὑπὸ τῶν Βεδουίνων.

Γινώσκωμεν τὰ τεχνάσματα ταῦτα, ἵνα χρησιμοποιοῦσιν οἱ χωρικοὶ ἵνα καταπείσωσι τοὺς ξένους νὰ μείνωσιν ἐν τῷ χωρίῳ αὐτῶν· ὡς ἦτο λοιπὸν ἐπόμενον, οὐδεμίαν ἐδώκαμεν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν προσοχὴν. Πράγματι ἐγινώσκωμεν κάλλιστα ὅτι εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρων ἀπὸ τῆς Μοσούλης ὑπάρχει κυματώσασα πεδιάς, ἡ Σακάλ-Γαζέλ, ἣν ἄγαν φοβοῦνται οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ· ἡμεῖς ὅμως οὐδένα εἶχομεν λόγον ἔν' ἀναβῶμεν εἰς αὐρίον τὴν δι' αὐτῆς διάβαιον. Ἀπὸ δύο ἡμερῶν ἡκολουθοῦμεν τὰ ἀπεσπασμένα τμήματα ὁδοῦ, μὴ συντελεσθεῖσης εἰσέτι, συνδεσούσης δὲ τὴν Ἐρζερούμην μετὰ τῆς Μοσούλης διὰ τῆς Σεερό καὶ Ἀζεζιρέ. Ἡ ὁδὸς αὕτη, ἡ συνδέσσις τῆς ὁποίας φαίνεται ὅτι ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι θὰ βραδύνῃ, τοῦλάχιστον ὑπὸ τοὺς ὅρους ὅπου οὐς ἐγένετο ἡ ἔναρξις αὐτῆς, πολλὰ ἤδη ἐστοίχισεν· ἀρχικῶς ἐχαράχθη ὑπὸ γεφυροῦ μηχανικοῦ, ἐν τῇ ὁθωμανικῇ διατελοῦντος ὑπηρεσίᾳ. Κατεσκευασμένη ἀπλῶς ἐκ λιθαρίων ἐξηπλωμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καθίσταται τὴν διάβαιον ὅλως ἀδύνατον, αἱ δὲ συνοδαὶ ἐχάραξαν τοῦτου ἕνεκεν ἄλλην ὁδὸν ἔξω παύτης, τῆς ὅπου οὐδενὸς χρησιμοποιουμένης καὶ ἀπογυμνωθείσης τῶν λιθαρίων αὐτῆς πανταχοῦ ὅπου ὑπὸ ἀτραποῦ τινος διασχίζεται. Ἡδὲ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Νινευί, ἐξ ἧς ἀπέμειναν μόνον ὀλίγοι λοφίσκοι καὶ μόνον κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐσπερινὴν ὥραν, ἀφοῦ διήλθομεν τὸν Χοσερ καὶ εἶτα τὸν Τίγρητα διὰ γεφυροσκαφίων ἀφικόμεθα τῇ 29/10 φεβρουαρίου εἰς τὸ γαλλικὸν προξενεῖον διὰ μέσου τῶν στενῶν καὶ σχολίων ὁδῶν τῆς πόλεως Μοσούλης.

(Ἀκολουθεῖ).

ΜΥΡΤΙΛΟΥ Ο ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

(Διήγημα πρωτότυπον)

Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡδὴ ἡλικίας ἠγάπησα τὴν φύσιν· ἡ μόνη καὶ νῦν ἐτι ἡδονή μου εἶναι τὸ νὰ πλανώμαι ἐν αὐτῇ. Ἡ τῶν δωματίων ἀτμόσφαιρα μοὶ ἐπιφέρει τὴν ρέσθην, τὴν μεγαλοχολίαν· ἐν τῇ φύσει αἰσθάνομαι ἑμαυτὸν ἐλαφρόν, φαιδρόν, εὐθυμον καὶ ὑπὸ θείας τινὸς χάριτος περικυκλούμενον. Ὁ ἥλιος μὲ ἀναζωπυρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς μου ὑψοῦται ὡς ἐν ἐκστάσει πρὸς ἄλλον κόσμον ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ!

Ὅταν διαθεῶμαι τὰ φυτὰ, περὶ ἐμὲ θαυμασίως ἀναβλαστάνοντα καὶ αὐξανόμενα καὶ τὰ ἀπέργιττα τῶν ἄγρων ἄνθη ἐπιχαρίτως τὴν σμαραγδίνην τῶν πεδιάδων ἐπιφάνειαν κοσμοῦντα, ὅταν παρατηρῶ τὰς γλαφυρὰς καὶ κρυσταλλώδεις ὑπὸ τοὺς ἄξουσους καὶ ἐρεϊκώδεις τῶν βουνῶν βράχους πηγὰς κυλιούσας τὰ δροσερὰ καὶ διαγνῇ αὐτῶν νάματα διὰ μέσου λευκῶν λιθαρίων ἢ θαλερὰς χλόης, ὅταν ἀκούω τὰ ἡδύστομα πτηνὰ, ἀνὰ τὰ πικρὰ τῶν δαδῶν φυλλώματα ἢ τοὺς ἀκανθώδεις θάμνους τερετίζοντα καὶ ἄδοντα καὶ τὴν λεπτὴν αὔραν ἡρέμα καὶ θυμηδῶς ἐπὶ τῶν δένδρων πνέουσιν, ἀποθαυμάζω τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως, ἡ καρδία μου πληροῦται ποικίλων αἰσθημάτων καὶ ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ὁ δὲ νοῦς μου ὑψοῦται πρὸς ἔπαινον καὶ εὐλογίαν ἐκείνου, ὅστις τοσοῦτον ἑναρμονίως τὰ πάντα διεκόσμησεν. Ἐν τῇ θεῇ ταύτῃ καταστάσει μου νομίζω ἑμαυτὸν ποιητὴν· περῶμαι διὰ στίχων νὰ ἐκφράσω ὅ, τι αἰσθάνομαι, ἀλλ' ἡ γλῶσσά μου εἶναι ἀκατάλληλος πρὸς τοῦτο· ἡ πληθώρα καὶ ἡ ποικιλία τῶν αἰσθημάτων δεσμεύει τὴν ἐκφράσιν.

Εἰς τὸν πρὸς τὴν φύσιν τοῦτον ἀκραίην ἔρωτά μου συνετέλεσεν ἐν μέρει καὶ ἡ θηρευτικὴ μου κλίσις. Ἡ διὰ τοῦ πυροβό-

λου θήρα εἶναι πλήρης ἡδονῶν καὶ τέρεων· ὁ θηρευτὴς εἶναι καὶ τῆς φύσεως θερμὸς ἐραστὴς. Πρέπει τις κατὰ τινὰ ἑαρινὴν ἡμέραν ἅμα τῷ λυκαυγεῖ νὰ ἐξέλθῃ πρὸς θήραν, ὅπως ἐννοήσῃ αὐτὸς τὸ αἶσθημα καὶ τὴν χαρὰν, τὴν ἡδονὴν καὶ τὰς θείας ἐκείνας τοῦ θηρευτοῦ στιγμὰς, αἵτινες γεννῶνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως. Διὰ λέξεων ἀδύνατος καὶ κατὰ μικρὸν ἢ παράστασις αὐτῶν· ἐν τούτοις ὡς πειραθώμεν νὰ περιγράψωμεν ταύτας.

* *

Ἡ αὐγὴ ὑποφώσκει· ἀστέρες τινὲς σπινθηροβολοῦσιν ἐν τῷ στερεώματι· ἡ πρωϊνὴ ὀμίχλη διαλύεται· τὸ ἥμας τῆς ἀηδόνος ἀντηχεῖ ἐν τῇ πεδιάδι· λεπτὸς ἄνεμος πνέει καὶ ὁ πορφυροῦς τοῦ ἡλίου δίσκος ἐπαισθητῶς ὑψοῦται. Τὸ φῶς χρωματίζει τὰς πεδιάδας, τοὺς λόφους, τὰς κλιτύας τῶν ὄρεων καὶ διεισδύει καὶ εἰς αὐτὰ τῶν κοιλάδων τὰ βάθη. Ὅποιον θέαμα! ὅποια συγκίνησις! ἡ καρδία τοῦ θηρευτοῦ σκιρτᾷ, ὡς τὸ πτηνὸν ἐπὶ τοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων. Τὸ πᾶν περὶ αὐτὸν ἐκφράζει τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς φύσεως· τὸ πᾶν περὶ αὐτὸν φαιδρύνεται οἷον εἰ λέγον· ἰδοὺ ἡ χαρὰ, ἡ φαιδρότης, ἡ εὐδαιμονία.

Ὁ θηρευτὴς προχωρεῖ πρὸς τὸ ὄρος ἀνιχνεύων μετὰ τοῦ θηρευτικοῦ αὐτοῦ κυνὸς ἐν τοῖς θάμνοις τῆς πεδιάδος τὴν ἄγραν αὐτοῦ. Φθὰς ἐπὶ ὑψώματος παρὰ τοὺς πρόποδας, ρίπτει μακρὰν τὸ βλέμμα αὐτοῦ· ὅποιον πανόραμα ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν τεθαμβωμένων ὀμμάτων αὐτοῦ! Ἐκεῖ που ἐπὶ σχισμάδος ἡ δὴρύς τοῦ ὄρους φαίνεται χωρίον μετὰ τῆς ἐκκλινείας αὐτοῦ, ἀλλαχοῦ που καλύβη τις ἀχυροσκεπής, μακρότερον ῥυαξ μορμύρων καὶ δάσος μικρὸν καὶ σκιερὸν. Ὁ ἥλιος ἀνεβάνη ἡμέσως· ὁ οὐρανὸς εἶναι γαλανός, ὑπ' οὐδενὸς νεφιδρίου διακοπτόμενος· ἡ πρωΐα, ὥρατα ἑαρινή.

Διευθύνει τὰ βήματα αὐτοῦ ὅπου νομίζει ὅτι τὴν ἄγραν ἀφθονοτέραν θὰ εὑρῇ. Ἀνίστανται ἐκ τῶν θάμνων στίφη περιδίκων· τρέχει κατόπιν αὐτῶν πυροβολεῖ· ἐπιτυχάνει· ὁ κύων ὄλως ζωηρὸς φέρεται εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ τὴν ἄγραν· μειδίων ἐκεῖνος ἐκ χαρᾶς παρατηρεῖ αὐτὴν καὶ ἀκολουθῶς ρίπτει εἰς τὴν πύραν αὐτοῦ. Πρὸς μικρὸν ἀναπαύεται παρὰ τινὰ ἀτραπὸν. Ἰδοὺ αἱ ἀγέλαι τοῦ χωρίου ἐξερχόμεναι· διευθύνονται πρὸς τὴν χλοάζουσαν πεδιάδα. Ἀκούει ἀμυδρῶς τὸν τερψίθυμον ἦχον κωδωνίσκου καὶ βηματισμῶν· εἶναι οἱ τῶν χωρικῶν μεταδαινόντων μετὰ τῶν ἡμιόνων αὐτῶν εἰς τοὺς ἄγρους ὅπως θερίσων, ἢ εἰς τὰς ἀμπέλους. Ἀνταλλάσσει τὸν ἀδελφικὸν ἐκείνων μετ' αὐτῶν ἀσπασμόν· — Ὡρα καλή. — Θεὸς ἔς τὸ καλόν.

Ἐπαναλαμβάνει μετὰ ταῦτα τὴν πορείαν καὶ τὴν θήραν αὐτοῦ. Ὁ ἥλιος ἀναβαίνει ἐν τῷ οὐρανῷ· αἱ ὥραι παρέρχονται· ἡ θερμοκρασία καθίσταται πνιγνῆ. Φθάνει εἰς τοὺς ἄγρους· ἐκεῖ ἀκούει τὸν μεγαχολικὸν καὶ ὀξύν τοῦ δρεπάνου ἦχον· ἐκεῖ που βλέπει τὰ ὀρτίως ἀποκοπέντα χόρτα, ξηραίνόμενα ἐν τῇ στοιβάδι αὐτῶν. Ἡ θερμότης ἀποβαίνει ἀφόρητος· ὁ θηρευτὴς καταβάλλεται· ἡ ἄγρα δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς κόπους αὐτοῦ. Ζητεῖ πηγὴν, ὅπως δέσῃ τὴν δίψαν αὐτοῦ. Διέρχεται θάμνους καὶ θράκτας, ἀμπέλους καὶ ὑψώματα καὶ ἐπὶ τέλους εὕρσκει τοιαύτην. Μεγαλοπρεπὴς πλάτανος τανύει τοὺς δαδωφύλλους κλάδους αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς πηγῆς· καταπαύει ἡμέσως τὴν δίψαν αὐτοῦ, ἐξαπλῶται παρὰ τὸ χεῖλος τῆς πηγῆς ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ δένδρου καὶ μένει ἀκίνητος περισκοπούμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ κυνός.

Μετὰ τινὰ καιρὸν ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ ὄρους· προχωρεῖ περιλουόμενος ὑπὸ βαλθαμώδους αὔρας. Εἰσέρχεται εἰς τὸ δάσος· τὸ ἐδάφος αὐτοῦ εἶναι διεσπαρμένον ὑπὸ ἀνθέων· ὑψίκομοι δρυὲς ψιθυρίζουσι περὶ αὐτόν· αἱ πεῦκαι, αἱ ἐλάται ὑψοῦνται μεγαλοπρεπῶς. Ἐκεῖ που ἀκούει τὸν ξηρὸν ἦχον τοῦ πελέκεως δρυοτόμου, ἀποκόπτοντος γιγαλέαν δρῦν· ὡς ἀπὴχσιν δὲ τούτων πτηνὸν μινυρίζει ἐρατεινὸν τι ἥμα.

Βυθίζεται εἰς δάσος· ὁδὸν προχωρεῖ, τοσοῦτον τὰ δένδρα εἶναι συμπεπυκνωμένα· δύσκολος καθίσταται ἡ διάβασις. Ἡρεμία τις καὶ ρίγος κατακυριεύει τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ἀλλ' εἰς μίαν τοῦ ἀνέμου πνοὴν αἱ ὑψηλαὶ τῶν δένδρων κορυφαὶ δονοῦνται καὶ παράγουσι θόρυβον οἷον εἰ καταρροῆς ἀκούουσι. Αἰφνης λαγῶς τις διέρχεται ἐνώπιον τοῦ θηρευτοῦ· ὁ κύων ρίπτειται ἐπ' αὐτοῦ ὕλακτον· πυροβόλημα ἀντηχεῖ· ὁ λαγῶς πίπτει.

Πόσον ὥρατα εἶναι τὸ δάσος μετὰ τῆς μυροφόρου αὐτοῦ